

„Fontos volt nekem a kórusvezetés”

Miért kell ahhoz kerek születési évforduló vagy más jeles esemény, hogy elbeszélgessünk mindannyiunk Matyi bácsijával?! Hát nem kell. Bár Szakály Mátýás tanár urat minden régi budaörsi jól ismeri – az újak pedig alighanem nélkülünk is hamar megismernék, elég ha ellátogatnak a Lyra dalkör fellépéseire –, úgy gondoltuk, olvasóink bizonyára kíváncsiak városunk díszpolgárának az élettörténetére.

– A rendszerváltáskor az akkori képviselőtestület a templom háta mögötti utcát édesapjáról, id. Szakály Mátýásról nevezte el. Örült ennek?

– Természetesen. Hiszen édesapám egész életét a falujának szentelte, iskolaigazgatóként igen aktívan élt. Többek között színjátszóként hozott létre, és például az is őt dicséri, hogy a budaörsi őszibarack országos hírnévre tett szert. Tanfolyamokat szervezett ugyanis az itt élő parasztembereknek, hogy megismerjék az akkori szinten modern mezőgazdasági munkát.

– Matyi bácsi 1916-ban született. Kortársai közül Budaörsön sokan úgy kerültek iskolába, hogy nem beszéltek magyarul, csak német anyanyelvükön.

– Valóban, az első osztályban csak németül tanultunk, és én sem tudtam magyarul. Majd éppen édesapám kezdeményezésére hamarosan beindult a magyar nyelvű oktatás, először csak az Árpád utcai – mai kisegítő – iskolában, ahol öt év folyamán tanult együtt.

– Középsiskolába hova járt?

– A ciszterekhez, a későbbi József Attila Gimnáziumba, ami ma visszakapta a Szent Imre nevet. Onnan az esztergomi tanítóképzőbe kerültem, ezt követően pedig Budapesten a Nemzeti Zenedébe jártam, további négy évig. Ez az intézmény ad ma otthont a Bartók Béla Zeneiskolának. Itt orgona szakra iratkoztam be, és nagyon szívesen emlékszem vissza a tanárimra, hiszen olyan nagyságok tanítottak, mint Lajta László, Sugár Viktor, aki annak idején a Mátýás templom karnagya volt.

– Az alma nem esett messze a fájától, hiszen Matyi bácsi szintén korán bekapcsolódott a budaörsi közéletbe...

– Valóban, a tanítóképzőt befejezve 19 éves koromban – hogy ne kelljen számolgatni, ez 1935-ben volt –, alakítottam egy helyi férfikórust, amelynek körülbelül 25 tagja volt, főleg parasztemberek. Helyi ünnepeken és országos kórusversenyeken léptünk fel. Azután kitört a világháború és nekem be kellett vonulnom katonának. A háborúból szerencsére épen hazajöttem, de az 1946-os sváb kitelepítés során a férfi kórusom tagjait elűldözték...

– A saját családjának hogyan sikerült elkerülnie a kitelepítést?

– Az 1941-es népszámlálásnál magyar nemzetiségűnek és magyar anyanyelvűnek vallottuk magunkat.

– Ebben az időben volt már felesége és gyermeke?

– Igen, 1942-ben nősültem és 1943-ban született az első gyermekünk, azután később még kettő, így három fiunk van.

– A háború vége egyben a tanulmányai befejezését is jelentette?

– Nem, mert 1952–55 között elvégeztem egy énektanári szakot, esti tagozaton.

– Mikor derült ki, hogy van érzéke a zenéhez?

– Már hat éves koromtól tanultam hegedülni, azután a cisztereknél Rajeczky Benjámin oktatott éneket, aki országos híru gregorián szakértőnek számított, Kodály Zoltánnak pedig jó barátja volt. A képzőben egy jó kórusba jártam, ezt követően pedig ugye saját kórusom lett. Majd 1950-ig a római katolikus templom kántortanítója voltam, ekkor kaptunk egy papírt, hogy a családommal együtt áthelyeznek Felsőpakonyba, de végül lakáshiányra hivatkozva mégiscsak itt maradhattunk Budaörsön.

– Soha nem lett párttag, pedig 1940-től 1981-ig az Esze Tamás utcai iskolában tanított. Mint közalkalmazott hogyan tudta ezt elkerülni és mindvégig hű maradni az egyházához?

– Talán annak köszönhettem, hogy párttagság nélkül, ámde félreállítva dolgozhattam, mert a háború után virágzott a kórusmozgalom és itt a faluban ezt rajtam kívül más nem tudta volna megcsinálni. Persze azt mindig éreztették velem, hogy

én egy renitens alak vagyok, így fizetésemelésről, jutalomról szó sem lehetett.

– És ez nem keserítette el?

– Tudomásul vettem ezt az állapotot és tettem a dolgom. Fontos volt nekem a kórusvezetés. Az iskolai oktatás azonban kicsit más volt, hiszen tudjuk, hogy aki nem zenei pályára készül, az haszontalan tantárgynak tekinti az ének-zenét. Én magam tehát arra figyeltem, hogy a jó hallású, tisztán éneklő gyermekek bekeverüljenek a kórusba is.

– Hány kórusa volt?

– Az első kórusom tehát a Keresztény Munkásegylet Férfikara volt 1935-től 1939-ig. Azután a templomi kórus 1946–1950-ig, és az Esze Tamás utcai iskolában 1940-től 1981-ig a gyermekkórus. Ezek mellett Törökbálinton 1964-től vezettem kórust, a férfit 1989-ig, az asszonykórus a mai napig működik. Ahogy a biatorbágyi férfikar is 1963-tól a mai napig létezik. A budaörsi vegyeskórus 1952-től 1981-ig élt, amit a Lyra dalkör élesztett fel részben 1983-ban, és ez is a mai napig működik. Ezekre emlékszem, de biztosan volt még néhány kórusom hosszabb-rövidebb ideig.

– A Lyra dalkör sváb énekeket ad elő. Honnan származnak ezek?

– Még 1978-ban kezdtem el gyűjteni a régi sváb dalokat, az akkor még élő idős néniktől, és nemcsak Budaörsön, hanem a környező sváb településeken is. Később ezt a munkát Németországban is folytattam. Ma mintegy száz dal a kórus repertoárja, melyekkel rendszeresen fellépünk idehaza és Németországban.

– Matyi bácsi mellőzése, ha jól tudom, nem tartott egészen a rendszerváltásig, hiszen áldozott munkáját az 1970-es években már elismerték.

– Igen, akkor kaptam először kitüntetést, majd később a Pro Urbe díjat. S az előző képviselőtestület, azt hiszem a polgármester javaslatára, a város díszpolgárává választott.

– Annyi évi tanítás után mit gondol, mit nyújthat a kórustagoknak a zene? Valahol azt olvastam, hogy belső nyugalmat és erkölcsi kiegyensúlyozottságot, illetve szakemberek véleménye szerint az éneklés önmagában egy lelki terápia, mert felszabadulnak általa az emberben bújáló indulatok.

– Ez biztosan így van, hiszen én nagyrészt munkásemberekkel foglalkoztam egész életemben, de a dalosaim között csupa erkölcsileg kiegyensúlyozott, az életet elfogadó emberrel találkoztam, és remélem, hogy ehhez a zene is hozzásegítette őket.

Karaba Anna